

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 53 Volume: 10 Issue: 53
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334201

SPOR MEDYASINDA ELEŞTİRİ KÜLTÜRÜNÜN ŞİDDETE YANSIMASI CRITICISM IN SPORTS MEDITATION REFLECTION OF CULTURAL VIOLENCE

Oktar KIZAR*

Mehmet KARGÜN**

Yavuz Selim AĞAOĞLU***

Gamze YILDIRIM****

Öz

Görsel medyada spor eleştiri kültürünün yoğun ve bazen acımasız seviyede olması sporda şiddet algısının sporcular, spor adamları ve seyirciler üzerinde olumsuz sonuçlara neden olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı spor medyasında eleştiri kültürünün şiddet algısının spor branşları, sporcular, spor adamları ve seyirciler üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Bu doğrultuda veri toplama aracı olarak veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini spor üzerine yayın yapan tv kanalları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise spor üzerine yayın yapan 3 ulusal kanalın haftalık yayın programları takibinden oluşmaktadır. Araştırmanın analizi verilerin yorumlanmasından oluşmaktadır.

Spor alanında yayın yapan kanalların haftalık yayın programlarında spor yazarı ve yorumcularının yaptıkları olumsuz ve sert eleştiriler sporda şiddet algısına olumsuz yönde katkı sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Medya, Sporda Şiddet, Spor Yorumcusu.

Abstract

Sports criticism in the visual media is known to cause negative consequences for sportsmen, sportsmen, and spectators in the perception of sporde violence, which is a dense and sometimes ruthless level of cultism. The aim of this study is to investigate the effect of violence perception on sports branches, athletes, sportsmen, and spectators on criticism of the sport media. Data analysis method was used as data collection tool in this direction. The researcher's universe is creating TV channels broadcasting on sports. The sample of the research consists of weekly broadcast programs of 3 national channels broadcasting sports. The analysis of the study consists of interpretation of the data.

In the weekly broadcast programs of the channels broadcasting in the sports field, the negative comments of the sports writers and commentators have been reached as a result of contributing to the perception of violence in the sports.

Keywords: Sports, Media, Spore Violence, Sports Commentator.

1. GİRİŞ

Medyanın toplum üzerindeki etkisini gelişen dünya koşulları içinde yadsımak olanaklı değildir ve yine medyanın insan davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rolü olduğu da bilinmektedir. Ancak etkisinin hangi yönde olması gerektiğinin tartışılması gerekir. Medya toplumda var olanı yansıtmaktadır ve dış gerçekleri aktarmaktadır. Bununla birlikte basın yayın organlarının toplumu bilgilendirirken aktardığı mesajlarda şiddet olgusunun dozunu ayarlandığını söylemek güçtür. Günümüzde medyada şiddet bir araç olarak kullanılmakta ve içinde şiddet olmayan bir haberin haber olarak nitelendirilmediği durumlara gelinmiştir. Bu da dünyada olup bitenler hep bu kadar olumsuz mu sorularına, karamsar bir bakış açısına yol açarak medyanın toplumda gözlenen şiddeti artırdığı tartışmalarını başlatmıştır. Bu tartışmalar sürerken son günlerde medyanın kendisi de şiddet davranışlarının hedefi haline gelmiştir (Üniver, 1997). Günümüzde insanlar spora ilgi duymakta ve sporu boş zamanlarını geçirme hobisinin ötesinde hayatlarının önemli bir yerine koymaktadır. Medya ise diğer alanlarda olduğu gibi sporu tüm kesimlere televizyon, radyo ve internet gibi kitle iletişim araçları ile iletmektedir. Medyanın toplum üzerindeki etkisi olduğu ve insan duygu, düşünce ve davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rolü olduğu bilinmekle birlikte bu iletişimin bazı olumlu ve olumsuz yönleri olabilmektedir. Ancak medyanın toplumu bilgilendirirken aktardığı mesajlarda şiddet olgusunun dozunu ayarlandığını söylemek güçtür. Günümüzde medyada şiddet bir araç olarak kullanılmakta ve içinde şiddet olmayan bir haberin haber olarak nitelendirilmediği durumlara gelinmektedir (Mil, 2015).

* Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

** Tokat Osman Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

*** Tokat Osman Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

**** Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

2. ŞİDDET

“Latince violentia” şiddet, sert, acımasız kişilik, güç” demektir. Violera fiili ise “şiddet” kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmektir (Şahin, 2003:1). Etimolojik yönden, şiddet sözcüğünü dilimize Arapçadan geçmiştir. Kamus-i Türki'ye bakıldığında, şiddet; “sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma” anlamına gelmektedir. “Şedid” ise sert, katı ve şiddetli demektir. “Şeddat” da sertlik ve kızgınlığıyla tanınan ünlü eski Yemen hükümdarının adıdır. Fransızcada şiddet (violence); “bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemi, zorlama saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama” olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996). Şiddet; bir hareketin ya da kuvvetin veya gücün değerlendirilmesi, sert hareket edilmesi ve davranılması, kaba kuvvete başvurulmasıdır (Doğan, 1994). Şiddet üzerine farklı fikirler ortaya atılmaktadır. Şiddet sadece zarar verme ya da yaralama maksadıyla kullanılan kaba kuvvet değildir, ayrıca adaletsiz bir şekilde başkalarının birtakım haklarını almak ya da engellemek gibi amaçla bu gücün kullanılması olarak da tanımlanmaktadır (Öğütülmüş, 1995). Ergil'e (2001) göre şiddet “Bir kişi veya topluluğun, fiziksel ve ahlaki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel veya sembolik değerlerine karşı, herhangi bir birey, grup ya da örgütlü bütünlük tarafından verilen zarar veya fiziksel ya da psikolojik acıdır.” Şiddet, saldırganlığın bir çeşidi ve saldırgan davranışın uç noktası olarak tanımlanmaktadır. Burada her saldırgan davranışın, şiddet içermeyeceğinden bahsedilmektedir. Şiddet, bireyin yaşadığı bir olgunun yoğunluğunu ve neticesinde verilen tepkideki aşırı duygu durumunu, sertliğini, kaba ve sert hareketlerini nitelendirmektedir. Şiddet saldırgan davranışı, sert ve kaba kuvveti, fiziki gücün kötüye kullanılmasını, her türlü taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, neticesinde yaralayan, öldüren, yakan, talan eden, yıkan, yok eden fiilleri, şahsa ve topluma zarar veren eylemleri içermektedir (Yetim, 2011). Şiddet modern çağda bireyselleşmenin ve kimliğin öncelikli bir sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Lakin siyasetin etkinliği ve kapsam alanının genişliği karşısında kişi ve grupların kendini ya da kendilerini yeteri kadar özgürce ifade etme imkânı bulamamalarının sonucunda şiddet olayları patlak vermektedir (Göksu, 2001).

2.1. SPORDA ŞİDDET

Türkiye’de sporda seyirci şiddetinin tarihine bakıldığında, sistematik olarak tutulan veri olmadığı için üzerinde konuşulamamaktadır. Bu mevzuda bilinenler, Fişek'in genel olarak spor tarihi konusunda söylediğini futbolda seyirci şiddet bağlamında uyarlayarak söyleysek, “belgelere değil belleklere dayalıdır” (Kayaoğlu, 2000). Kozanoğlu (1990)'nun aktardıklarına göre: 1900'lü yılların başlarında sporda (futbolda) şiddet olaylarının çıkış nedeni sahadakilerdir ve her hafta farklı kavga türlerine ve gün yüzüne çıkmamış kötü sözlere şahit olunmaktadır. 1950'lerden sonra profesyonellik resmiyet kazanınca, maçların havasının değiştiği, gerilimin arttığı ve futbolla ilişkili olayların büyümeye başladığı ifade edilmektedir. 1960'ların ve 1970'lerin başındaki yaşanan şiddet olaylarının da önceki yumruklu kavgaları arattığı bildirilmektedir. Günümüzde tüm uğraş ve çabalar, sosyal projelere rağmen sporda şiddet olgusu geçmiş zamanlardan çok farklı olmadığı görülmektedir. Kulüp yönetimleri, önceden belirlenmiş olan amaçları gerçekleştirmek için çaba sarf eden bilgili, tecrübeli ve liderlik vasıflarına haiz olan kişilerdir (Sert, 2000). Seyirciler üzerinde önemli bir güç potansiyeline sahiptirler. Sporcu ve seyirci üzerinde bir diğer etki yaratan kesimde antrenör ve sporculardır. Sporcuların seyirciler ile kurdukları olumlu iletişim, gol atma ve başarı sevincini onlarla paylaşmaları yanında, kendi taraftarlarını ve rakip takım taraftarlarını az veya çok tahrik eden bazı olumsuz tutum ve davranış içerisinde oldukları görülmektedir. Antrenör ise, sporcuları bedensel ve zihinsel olarak müsabakaya hazırlayan bilgi, yetenek ve deneyimlerini sporculara aktaran, oyuncularını eğiterek oyun zekalarını geliştiren kimselerdir. Konumuz itibarıyla antrenörün seyircilere karşı olan sorumluluğu büyük önem taşımaktadır. Nedeni ise karşılaşma esnasında ve karşılaşmadan sonra kullanacağı ifadeler ve hareketler, seyirciler üzerinde oldukça etkili olmaktadır (Mil, 2015).

2.2. SPOR MEDYASI VE ŞİDDET

Kitle iletişim araçları olan radyo, bilgisayar (internet) ve özellikle televizyon hemen hemen her evde bulunmaktadır. Bu gelişen teknoloji sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olay, canlı olarak bütün ayrıntılarıyla görüntülü olarak seyredilebilmektedir. Sportif organizasyonlara ve faaliyetlere kitle iletişim araçlarının da etkisiyle ilgi daha da artmaktadır. Ömrü hayatında hiçbir zaman spor yapmamış bireyler bunların sayesinde yapılan müsabakalara ilgi duymaya başlamaktadır (Öztürk, 1998). Kitle iletişim araçlarının fonksiyonları amaçlı ve iyi yönde kullanıldığı zaman insanlığa faydalı olabileceği, tam aksine olumsuz yönde kullandığı zaman ise toplumu istenmeyen kötü yönde etkileyeceği bir gerçektir. Kitle iletişim araçları farklı konudaki enformasyonla insanları etkilemektedir. Bilgi edinme ya da boş zamanı değerlendirme maksadıyla bu araçlara yönelen insanlar, yoğun bir etkilenme ve yönlendirme ile karşı karşıya kalabilmektedir (Çolakoğlu, 2000). Yapılan çalışmalarda, şiddeti etkileyen en önemli faktörler şunlardır: Aile ve çevre, eğitim seviyesi ve belki de en önemlisi medyadır. Bunların hepsinin kişilik gelişiminde,

şiddete yönelik tutum ve davranışların, dünya görüşlerinin ve hayata bakış tarzlarının oluşumunda önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Bayram, 2011). Kitle iletişim araçlarının oluşturduğu kamuoylarından birisi de spor kamuoyudur. Spor kamuoyu oluşturma adına kitle iletişim araçlarındaki gelişmelerin belki de en etkili televizyondur. Televizyon sayesinde spor kamuoyu bir sosyo-ekonomik sektör haline gelmiştir. Ayrıca yazılı medyada da normal gazetelerin yanı sıra sadece spor haber ve yorumlarına yer veren spor gazeteleri çıkmıştır. Spor gazeteleri, spor kamuoyunu bilgilendirme ve etkileme görevini üstlenmiştir (Alav, 2001). Günümüzde spora ve spor organizasyonlarına duyulan ilginin giderek artması sonucu oluşan spor kamuoyu ve bu kitlenin spor alanında, spor ile ilgili beklentileri de her geçen gün artmaya devam etmektedir (Şahan, 2001). Bu anlamda medya sporun endüstrileşmesine katkıda bulunurken, aktif ve pasif yapılan spora katılım davranışını da yönlendirmektedir (Katırcı, 2012). Sporun yaşamın dinamiklerini içerisinde barındırması, sosyal bir olay olması ve farklı dil, din, ırk ve etnik kökenden olan insanları kaynaştırabilme potansiyeline sahip bulunması, kitle iletişim araçlarının ve bu doğrultuda medyanın dikkatinin bu olgu üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur (Talmiciler, 2003). Spor medyası; sadece hangi spor dallarının veya hangi maçların seçilip, sunulacağına kararını vermemekte, aynı zamanda maç içinde nelerin vurgulanacağına da kararını vermektedir. Bunu yaparken de sporu, hayatı yorumlama ve açıklama biçimini etkileyebilmektedir (TBMM, 2011).

Medyanın kitleler üzerinde müthiş bir gücü bulunmaktadır. Sporda şiddet ve saldırganlığın ülkemizde ve dünyada artış göstermesi ve bir toplumsal sorun haline dönüşmesi ile kitle iletişim araçlarının özellikle televizyonun ve internetin ilişkisinin olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Mil, 2015). Türkiye’de futbolda şiddet ve olaylarla ilgili polis tutumunu ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada, medya % 34,9 ile sahalarda yaşanan şiddetin en büyük sorumlusu olarak görülmüştür (Arıkan, 2007). Şiddet ve saldırganlığın ortaya çıkmasında kulüp yöneticilerinin yanı sıra spor gazeteciliğinin etkili olduğu kaydedilen raporda, kulüp yöneticileri ve medyanın futbol takımlarını ‘başarıya şartlandırdığı’ belirtilerek, “futboldaki şiddetin en önemli kaynağının; iyi takım-kötü sonuç çelişkisi” olduğu vurgulanmaktadır. Spordaki “kazanma anlayışı, şiddet ve fair-play’in anlam ve önemi konusundaki eğitim eksikliği ve yeterli sağduyunun sağlanamayışı, başarıya giden yolda her türlü girişimi ne yazık ki (şike-doping-şiddet vb) doğal saymaktadır. Örneğin, yönetim ve medya tarafından mutlaka başarılı olunacağı şeklinde koşullandırılan ancak başarısız olan takım taraftarları için; her başarısız sonuç inanç kaybı ve düş kırıklığına neden olmakta, bu durum taraftarların takımına tepkisini kaçınılmaz kılmaktadır” denilmektedir (TBMM, 2005). Özellikle son dönemlerde popülaritesi azalmaya başlayan, iddialı ve hırçın konukların katıldığı spor yorumu programları, sporda şiddetin alanı olarak yukarıda belirttiğimiz saha içini, tribünleri ve dışarıyı çok ciddi bir şekilde etkilediği görülmektedir. Reyting uğruna yapılan, her büyük takımın taraftarı olan ve spor medyasında yeri olan şahıslardan oluşan programlardaki konuşmacılar pervasız, tahrik edici ve etik dışı ifadeleri, hırçın davranışları olumsuz bir şekilde sporcu ve spor kamuoyuna yansımaktadır (Mil, 2015). Spor medyasının medyanın diğer bölümlerinden farklı olarak kendine özgü söz dizileri ve kalıplarla dolu bir dile sahiptir. Hatta spor medyasının dil kullanımında daha özgür bir ortamın bulunduğu söylenebilir (Özsoy, 2011). Türkiye’de yazılı medyada yer alan spor haberlerinde, özellikle de manşetler ve haber başlıklarında provokatif bir dil kullanıldığı, taraftarlar arası gerginliği körüklediği, şiddeti beslediği ve yaygınlaştırdığı bilinmektedir. Ancak özellikle futbolun anlamının şiddet üzerine kurulduğu ve bu branşa ilişkin söylemlerin şiddeti besleyen bir dil üzerinden yürütüldüğü gözden kaçırılmaması gereken bir olgudur (Ulus, 2013). Spor müsabakalarında şiddetin ve saldırganlığın spor medyası tarafından önceden tahmin edilmeye çalışılması yaklaşımı, köşe yazarları ve yorumcuların gereğinden fazla abartması ve acımasız eleştiri yapmaları, takımın aldığı kötü neticelerin yarattığı duygusal gerilimin içinde kızgınlığını şiddete dönüştüren özellikle fanatik taraftarlarda savunma mekanizmasının oluşmasına neden olmaktadır (TBMM, 2005).

Buradan hareketle spor medyasının aşırıya kaçan ve ortamı geren manşetleri ve haberleri takım taraftarlarını şiddet ve saldırganlığa götüren açık ve net bir gerçektir. Spor gazeteciliği ve televizyonculuğu haricinde özellikle son dönemde yaygınlaşan internet ve sosyal medya kullanımındaki söz düellosu taraftarlar arası rekabeti, gerginliği ve kısacası fanatizmi arttırmaktadır (Mil, 2015).

3. YÖNTEM

Veri toplama aracı olarak veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini spor üzerine yayın yapan televizyon kanalları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise spor üzerine yayın yapan 3 ulusal kanalın haftalık yayın programları takibinden oluşmaktadır. Araştırmanın analizi verilerin yorumlanmasından oluşmaktadır.

4. BULGULAR

Tablo 1. Spor Kanallarının Spor Branşlarına Göre Günlük ve Haftalık Yayın Spor Saati

Spor Branşı	TV Kanalı	Günlük saat	Haftalık saat
Voleybol	A SPOR	1	3
	TRT SPOR	2	6
	NTV SPOR	1	4
Basketbol	A SPOR	2	6
	TRT SPOR	2	8
	NTV SPOR	2	8
Engelliler Spor Branşları	A SPOR	-	1
	TRT SPOR	1	4
	NTV SPOR	-	2
Futbol	A SPOR	10	70
	TRT SPOR	14	140
	NTV SPOR	12	120

Tablo 1' e göre spor branşlarına göre en fazla spor yayını olarak futbol yayını TRT Sporun haftalık 140 saat program yaptığı görülmektedir.

Tablo 2. Spor Programlarında En Çok Eleştiriye Maruz Kalanlar

Spor Yorumcular	Branşı	TV Kanalı	Hakemler	Sporcular	Teknik Adamlar	Seyirciler
Voleybol		A SPOR	XX	XXX	XXX	X
		TRT SPOR	XX	XXX	XX	X
		NTV SPOR	XX	XX	XXX	X
Basketbol		A SPOR	XXX	XX	XXX	X
		TRT SPOR	XX	XX	XXX	X
		NTV SPOR	XX	XX	XXX	X
Engelliler Branşları	Spor	A SPOR	X	X	X	-
		TRT SPOR	X	X	X	-
		NTV SPOR	X	X	X	-
Futbol		A SPOR	XXXX	XXX	XXX	XX
		TRT SPOR	XXXX	XX	XXX	XX
		NTV SPOR	XXXX	XXX	XXXX	XX

Tablo 2' ye göre Voleybol branşında NTV ve A Spor kanalın spor yorumcularının en çok eleştiriye teknik adamlara, Basketbol branşında A Spor, TRT Spor ve NTV Sporda en çok eleştiriye Teknik Adamların kaldığı, Futbol branşında ise A Spor, TRT Spor ve NTV Sporda en çok eleştiriye Hakemlerin kaldığı görülmektedir.

Tablo 3. Futbol Takımların 2016-2017 16 Haftalık Kart Durumu
2016-2017 SPOR TOTO SÜPER LİG TURGAY ŞEREN SEZONU
GOL SARI VE KIRMIZI KART SAYILARI

Hafta	Gol Sayısı	Hafta	Sarı Kart	Hafta	Kırmızı Kart
1	18	1	26	1	3
2	29	2	32	2	3
3	18	3	41	3	2
4	26	4	53	4	1
5	23	5	53	5	2
6	26	6	34	6	2
7	11	7	54	7	6
8	19	8	40	8	2
9	28	9	46	9	2
10	27	10	55	11	1
11	20	11	46	12	5
12	21	12	39	13	4
13	24	13	44	14	4
14	20	14	43	15	1
15	22	15	45	16	3
16	23	16	35		
TOPLAM : 355		TOPLAM : 686		TOPLAM : 41	

Tablo 3' e göre sarı kart 686, kırmızı kart gören futbolcu sayısı 41 olarak görülmektedir (www.tff.org.tr).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Şiddet konusu ile ilgili yapılan araştırmalardan bu olaylara en çok televizyonlarda yer verildiği saptanmıştır (Erdoğan, Alemdar 1990). Toplumumuzda 1990'lı yıllardan itibaren özel televizyonların yaygınlaşmasıyla birlikte her kanalda saldırganlık öğesinin hakim olduğu programların sıklığında bir artış gözlemlendi. Herkesin ne seyrettiğinin değil de ne seyretmesi gerektiğinin belirlenmesi reyting uygulamalarıyla yapılmaya başlandı. "Reality-Show"larda kanlı sahneler, her facianın ayrıntılı ve açık bir şekilde gösterilmesi haber programlarında insanların birbirlerine hakaret etmesi, özel yaşama saldırılar, insanların birbirini dinlememesi saygısız tavırlar sıklıkla sergilenen görüntüler oldu. Spor dünyasından bir başka gerginlik yaratan olayla yüz yüze geldik. Bir taraftarının cenazesine giden futbolcunun maruz kaldığı şiddetin gerek yazılı basında gerekse televizyondaki görüntüleri düşündürücüdür. Bunu kayba bir tepki olarak açıklamak basite indirgemek olacaktır. Dünyadan ve ülkemizden bu tür haberlerin yanısıra şiddet unsurlarını bolca içeren polisiye, karate, korku, gerilim filmleri televizyonun en çok izlenebileceği saatlerde çok fazla seçenek bırakmaksızın izleyiciye gösterilmektedir. Buna bilim kurgu ve çocukların seyrettiği çizgi filmleri de eklersek hep şiddet içeren görüntülerle karşı karşıyayız. Görsel olarak yaşananların, insanlar üzerinde çeşitli etkileri olduğu da bilinen bir gerçektir (Üniver 1997). Yetişkin izleyicilerin çoğu, tutumlar, değerleri, sosyal beklentileri TV den öğrenir fakat bazı değerler TV den net olarak aktarılmaz. Özellikle çocuklar yetişkinler için hazırlanan programlardan doğrudan etkilenir. Yetişkinler filmlerdeki saldırgan davranışların sonuçları üzerinde dururken, çocukların süreçten etkilendiği belirtilmektedir (Nevvson 1995).

Freedman ve Sears (1993) adlı iki sosyal bilimci televizyonda şiddet eylemlerini gözlemlenmenin saldırganlıkla ilgili düşüncelerin uyarılmasına yol açacağı bunun davranışsal eğilimlere yayılmasıyla gözleyenleri eyleme daha hazır hale getireceğini vurgulayarak medya-şiddet ilişkisini açıklamaktadır. Toplumda gözlenen şiddet davranışları ile medyada sergilenen şiddet olgusuna yaklaşımda model alma ya da sosyal öğrenme süreci temel alınmaktadır. Tüm davranışlarda olduğu gibi, şiddet içeren davranışlarda da özdeşleşme, pekiştirme beklentisi gözlenen davranışın yapılması, gözlenen davranışın taklit edilmesi gibi öğrenme ilkeleri işlemektedir. Eğer TV den bir şeyler öğreniliyorsa ki bunda kuşku yoktur, saldırgan davranışlarda öğrenilebilir ancak sosyalizasyon sürecinde saldırganlığın ne zaman uygun olduğu, ne zaman uygun olmadığını öğrenilmesi daha önemlidir. Bundan daha önemlisi ise, düşmanca saldırganlığın ve şiddetin öğrenilmesine izin verilmemesi ve toplumca onaylanmamasıdır. Başka bir çalışmada da medya haberlerindeki şiddetin yansımaları haberlerinin yayınlanma biçiminin araştırıldığı çalışmada, intihar davranışı açısından etkilenmeye en açık grup olarak 15-25 yaş grubuna ait haberlerin oran olarak en yüksek olduğu saptandı. Bunun yanısıra haber içeriğinde intihar yöntemleri konusunda ayrıntıya girildiği çarpıcı başlıklarla sunulduğu ve tutum çalışmasının bulgularıyla çelişen fotoğrafların yer aldığı sonucuna

ulaşmıştır (Refia Palabıyıkoglu ve ark. 1994). Bizim çalışmamızda da spordaki şiddet olaylarının spor programlarında kullanılan dil ve eleştiri düzeyi seyirci, sporcular ve hakemler üzerinde müsabakalardaki görülen olayların şiddet düzeyine katkı sağladığı düşünülmektedir. Bunun için önüne gelen herkes spor yorumculuğu yapmaması gerektiği bunun Spor Bakanlığı ve RTÜK tarafından bir düzenleme getirilerek yorumcuların kullanacağı dil ve üslup yönünde eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. TV nin saldırganlık ve şiddet davranışları kadar öğretici-bilgi verici etkilerinin ve potansiyele de sahiptir. Spor medyasının amacı, spor olayları konusunda seyirciyi aydınlatmak ve bilgi vermektir. Ancak bu gayesini yerine getirirken taraflı yayın yapmakla ve spordaki şiddet olaylarının gelişmesinde etken rol oynayan faktörlerden biri olmakla eleştirilmektedir. Spor medyası, sporun profesyonelleşmesiyle şiddet içeren ifadeler kullanmakta ve etik değerlerin uygulanmasında da duyarsız kalmaktadır. Evrensel ve ulusal gazetecilik ilkeleri, bazı medya gruplarının kendi yayınladığı basın etik ilkeleri kapsamında bile yapılan birçok haber bu ilkelerin ihlal edildiğini açıkça göstermektedir. Özellikle eğitim ve kültür düzeyi düşük bir kesimin, spor gazetelerinin ağırlıklı futbol içerikli yayınlarını daha sıkı takip ettiği varsayılmaktadır. Bu nedenle tribün taraftarları üzerindeki etkisinin de büyük olduğu düşünülmektedir. Manşet haber başlıklarının kısa olması (en fazla üç-beş kelime) gerekliliği ve bunun abartılı olarak sunulması, sürekli bir heyecan ortamı ve monotonluğa düşmemek için her gün işlenen benzer olayların farklı, etkili, çok önemli ve provokatif bir dil ile duyurulma arzusu gibi nedenlerden ötürü başlıklardaki savaş ve intikam metaforları sıkça kullanılmaktadır. Bu manşet ve haberler rakip taraftarlar arasında gerginliği körüklemekte, neticesinde kalıp yargı tutumları oluşturan ve güçlendiren birer araca dönüşmektedir (Mil, 2015).

Sonuç olarak spor alanında yayın yapan kanalların haftalık yayın programlarında spor yazarı ve yorumcularının yaptıkları olumsuz ve sert eleştiriler sporda şiddet algısına olumsuz yönde katkı sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Spor medyanın saldırgan davranışları artırma yönünde etkili ancak tek başına belirleyici değildir. Spor medyasının toplumdaki etkileri düşünüldüğünde spordaki şiddet olaylarının azaltılması yönünde öğretici, bilgi verici yönünden toplumsal dinamizme katkı sağlaması gerekir.

KAYNAKÇA

- ALAV, Orhan (2001). *Yerel Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyu Oluşumuna Etkisi (Isparta Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARIKAN, Yusuf ve Çelik, Oktay (2007). "Futbolda Şiddet ve Polis", *Polis Bilimleri Dergisi*, C.9, S.1-4, ss.109-132.
- BAYRAM, Adem (2011). *Futbol Seyircilerinin Taraftarlık ve Şiddet İfadelerine Yaklaşımlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.
- ÇOLAKOĞLU, T. (2000). *Sporun Toplumla Yaygınlaştırılmasında Medyanın Etkisi (Güres Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- DOĞAN, İsmail (1994). Bir Altkültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 26 (1): 107-129.
- ERDOĞAN S., Alemdar, K. (1990). *İletişim ve Toplum*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ERGİL, D. (2001). Şiddetin Kültürel Kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, Şubat, ss.40-41.
- FREEDMAN YL, Sears DO, Carlsmith JM. (1993). *Sosyal Psikoloji* Çev. A, Dönmez Ankara: İmge Kitapevi Yayınları
- Göksu, Muzaffer Emin (2001). "Şiddetin Sosyal ve Psikolojik Bir Analizi", *Umransan*, Mart, ss.39-43.
<http://www.hurriyet.com.tr/tv-rehberi/yayin-akisi/52/40/a-spor/> Erişim:02.04.2017.
- KATIRCI, Hakan (2012). *Sporda Halkla İlişkiler ve Medyanın Rolü*, Spor ve Medya İlişkisi, (Editör: N. Serdar Sever), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2656, ss.38-62.
- KAYAOĞLU, Aysel Gürel (2000). *Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MİL, H. İ. ve Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet Ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55).
- NEWSON (1995). *Televizyonda Şiddet ve Çocukların Korunması* Özet. Çev. Şeniz Özusta Düzen. *Türk Psikoloji Bülteni*, Nisan. (2), 59-61.
- Öğütölmüş, S. (1995). *Liselerde Şiddet ve Saldırganlık*, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- ÖZTÜRK, Füsün (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Ankara: Bağrgan Yayınevi.
- SERT, Mahmut (2000). *Gol Atan Galip, Futbola Sosyolojik Bir Bakış* (1. Baskı), İstanbul: Bağlam Yayınları.
- PALABIYIKOĞLU R., Azizoğlu S, Haran S, Özayar H. (1994). *Gazetelerdeki İntihar Haberlerinin Okuyucuya Nasıl Yansıtıldığına İlişkin Bir Çalışma*. *Kriz Dergisi* (2), 285-292.
- ŞAHİN, Murat H. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi), (2005). *Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, Ankara, S. Sayısı: 956. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=164/> Erişim:02.04.2017
- ÜNİVER, I. S. P. S. Ç., ve Psikologu, A. Ü. T. F. P. A. B. (1997). "Medya ve şiddet", *Kriz Dergisi*, 5(2), 123-126.
- ÜNSAL, Artun (1996). "Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi", *Cogito Dergisi*, Sayı: 6-7, ss.29-36.
- YETİM, Azmi (2011). *Sosyoloji ve Spor*, Ankara: Berikan Yayınevi.